

I snårskogen en bit ifrån stranden finns delar kvar av lokomobilen. Remskivor och axlar förtärs långsamt av tidens tand.

Drömmen blev verklig

Här tillbringade Lisa Widegren sin barndoms somrar.

Lisa Widegren har sitt hjärta på tre ställen: i Sverige, där hon föddes och tillbringade sin barndom, i Tyskland, där hon växte upp, och på Hindersön, där hon tillbringade sin barndoms somrar, tillsammans med sin bror Gustav, hos mormor Maine och morfar Olle Dederling i deras sommarhus i Norrisund.

I dag är Lisa Widegren 33 år. Hon talar fem språk och arbetar sedan nio år som administratör och samordnare för det tyska TV-bolaget Norddeutscher Rundfunks (NDR) kontor i Stockholm.

I vintras återvände hon, i spetsen för ett filmteam, till sin barndoms Hindersön för att göra en dokumentärfilm om vintern i norra Skandinavien. Den 12 februari visades den för TV-publiken i norra Tyskland.

Vinterfilm

Under hösten fick kontoret i Stockholm i uppdrag att göra en dokumentärfilm om vintern i Skandinavien. De sex anställda började fundera på temat.

– Vi kom fram till att vi skulle göra en film om den mörkaste tiden på året längst uppe i norr och vad människorna som bor på dessa breddgrader egentligen gör under den tiden när dagarna är så korta, berättar Lisa Widegren.

Filmteamet besökte fyra platser i norra Skandinavien; Berlevåg, Karasjokk, Kiruna, och slutligen, på Lisa Widegrens förslag, Hindersön, utanför Luleå.

Vanliga människor

Dokumentärfilmen blev en halvtimme lång och skildrar "vanliga" människors vardag på de fyra orterna.

Inspektionerna började den 4 januari med att teamet reste till Berlevåg för att berätta om en ryktbar manskör. Sedan var det av till Karasjokk för en berättelse om en verksamhet med slädhundar. I Kiruna följde filmarna med en familj ut på "arkfiske". Sedan var det dags för Hindersön.

Lisa Widegren hade tv-fotografen Dieter Stypmann, 48, och ljudteknikern Thomas Schimmack, 31, med sig till ön, båda garvade yrkesmän med omkring 200 resdagar per år runt om i Skandinavien

Tyskar fick veta

Under tre dagar följde filmteamet äkta tunnbrödsbakning hos Lena Johansson, vinterfiske med bröderna Johnny och Kenneth Stålarms. De hälsade även på hos Lisa Dahl och Lennart Norman med barnen Johannes och Elias.

Nu vet de som bor i norra Tyskland och tittar på NDR vad människorna långt uppe i norr egentligen gör under den årstid då solen knappt hinner upp innan den går ner.

Lokomobilen – ny i sin tid

På södra sidan av Norrisund, strax innan det mynnar ut i Lappövikens stod en lokomobil under några decennier från 1920-talet. Den tjänstgjorde som kraftkälla till ett sågverk som några av hemmansägarna i byn uppförde gemensamt. Bland ägarna till sågverket fanns Erik Nilsson i Nygård, far till Sefrid Nilsson, och Fredrik Nilsson-Öhman, far till Knut och Lennart Nilsson.

Väldig apparat

Bert Stålarms, född 1932, bor mitt emot platsen för sågverket. Han kommer mycket väl ihåg verksamheten där.

– Lokomobilen var en, i mina ögon, kolossal tingest som stod på sina fyra hjul i ett speciellt hus. Hjulen var fastgjutna i ett fundament, och från lokomobilen gick remskivor som drog sågklingor och andra anläggningar vid sågen, berättar han för Hindersöns Allehanda.

Vid lokomobilen uppförde ägarna även ett stort såghus och vid stranden ett uppföringsverk för timmer. Det var en för sin tid modern anläggning som även tog tillvara sågsåpanet.

Sågningen av timmer skedde för det mesta på våren när isen gjorde det lätt att frakta virke dit. Då kom hugade spekulanter med timmer för att få det sågat.

Skrämmande ljud

Maskinist vid lokomobilen var Robert Sundström, far till Assar, Sten och Nils Sundström.

Bert Stålarms kommer väl ihåg lokomobilen som drev sågverket vid Holmberget i Norrisund, som ses i bakgrunden.

– Jag kommer så väl ihåg att han ibland drog i ångvisflan och framkallade ett ljud som nästan skrämde vettet ur en, berättar Bert Stålarms.

Vid krigsslutet upphörde verksamheten vid sågverket. Nya, moderna maskiner slog ut den äldre lokomobilen. Skrothandlaren Adolf Höglund, i Luleå, köpte den och en vinterdag i början av 1950-talet fraktades lokomobilen bort från Hindersön till sin sista vila.

Lokomobilen i Norrisund var dock inte den första på Hindersön. Redan

omkring 1910 anlade Rolf Burman ett sågverk i Ostisund. Som kraftkälla använde han en lokomobil.

Han byggde också ett boningshus som i dag kallas för "Villa". Rolf Burman var bosatt i Luleå och ämnade vistas på Hindersön bara under en del av året.

Kom inte i bruk

Ödet ville dock annorlunda, sågverksägaren dog blott 34 år gammal och sågverket kom aldrig i bruk. Han hade då sonen Erik Gunnar Burman, tre år

gammal, med tiden överstelöjtnant i försvaret och far till Margareta Burman Klefbom.

Boningshuset "Villa" köptes av John Östling som under många år hade lanthandel i en av byggnaderna på gården.

Hammade i Bensbyn

Hur gick det då för Rolf Burmans lokomobil?

Jo, den köptes av bensbybor 1916 för att tjäna som kraftkälla till ett sågverk på Sågudden i Bensbyn, dit den fördes över isen.

Efter epoken med lokomobilen har flera andra sågverk uppförts på Hindersön.

Ett av Sefrid Nilsson vid Nygård, det ligger nu i ruiner.

Ett annat sågverk byggdes på Skatan av Börje Östling och bröderna Erik och Helge Backman.

På senare tid har sågverk uppförts vid Ostigården i Ostisund och vid Skrakahällan i Norrisund. Där sågas virke på beställning.

Fakta

Lokomobil var en ångmaskin som med hjälp av fyra stora järnhjul kunde förflytta sig. Ångmaskinen var en- eller tvåcylindrig och kunde vara kraftkälla i många sammanhang. I lantbruket var det vanligt att tröskverk drevs av en lokomobil. I Sverige var det Munktells Mekaniska Verkstads AB i Eskilstuna som var den stora tillverkaren av lokomobiler. I dag är dessa maskiner endast objekt för samlare.

Göte Isaksson

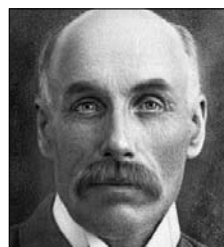
1923–1997

Herman Eriksson

1903–1987

Johan Petter Sundström

1864–1941

Maria Sundström

1870–1945

Mauritz Åström

1919–2005

Erik Backman

1908–1996

Max Schilken

1931–2004

Åke Grahn

1931–2006

